

zaaknummer 2010T115

Beslissing 8 oktober 2012

De Klachtencommissie voor seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland (rechtsopvolger van de Beoordelings- en Adviescommissie van de kerkelijke rechtspersoon Hulp en Recht), verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure bij klachten van seksueel misbruik (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [plaats],
hierna te noemen: klager,
juridisch adviseur: mr. T.A. Hekster, advocaat te Utrecht,

tegen:

(wijlen) **[naam]**,
overleden op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde,
tijdens zijn leven lid van Stichting 'Het Gezelschap de Kruisvaarders van St. Jan'.

1. De procedure

Het klaagschrift is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 8 maart 2011. Op 11 mei 2011 is bij de griffie een inhoudelijke reactie op het klaagschrift ingekomen van de heer [naam], voorzitter van het bestuur van Stichting 'Het Gezelschap de Kruisvaarders van St. Jan' (hierna te noemen: Gezelschap Kruisvaarders). Vervolgens zijn brieven van mr. T.A. Hekster d.d. 16 juni 2011, 9 november en 11 november 2011 (met bijlagen) ontvangen.

Op 21 november 2011 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

Klager is verschenen met zijn partner mevrouw [naam]. Hij heeft zijn standpunt toegelicht. Hij werd bijgestaan door zijn juridisch adviseur mr. T.A. Hekster. Namens het Gezelschap Kruisvaarders zijn verschenen de heer [naam], voorzitter en mevrouw [naam], secretaris.

Na de zitting is de behandeling voor onbepaalde tijd aangehouden teneinde de ontvankelijkheid van de onderhavige klacht nader uit te zoeken.

In dat kader is na de datum van de zitting bij de griffie nog binnengekomen een brief (met een drietal bijlagen) van het Gezelschap Kruisvaarders d.d. 6 december 2011. Voorts is door het Gezelschap Kruisvaarders bij brief van 16 januari 2012 de werkkaart van aangeklaagde

toegezonden. Op 12 januari 2012 is door de Klachtencommissie een afschrift van het gehele dossier toegezonden aan het Bisdom Haarlem-Amsterdam (hierna te noemen: het Bisdom) voor een inhoudelijke reactie en een standpuntbepaling. Het Bisdom heeft bij brieven van 1 februari 2012 en 20 maart 2012 (met bijlagen) gereageerd met betrekking tot de kerkrechtelijke status van het Gezelschap Kruisvaarders. Het Bisdom heeft wat betreft een inhoudelijke reactie op de klacht volstaan met het meedelen dat het Bisdom niets bekend is rondom de persoon van aangeklaagde.

Nu het onderzoek in verband met de ontvankelijkheid van de onderhavige klacht is afgerond, brengt de Klachtencommissie het navolgende advies uit.

2. De klacht

2.1. Vanwege het overlijden van de vader van klager in 1951, is klager in augustus 1952 uit huis gehaald en is hij in september 1952 naar het jongensinternaat [naam] in [plaats] gegaan. Aldaar was aangeklaagde zaalleider van de zaal met 14 jongens waaronder klager. Klager is door aangeklaagde tijdens zijn verblijf in [jongensinternaat] dat duurde tot eind december 1953, meerdere malen seksueel misbruikt. Klager was bij aanvang van het misbruik 13 jaar oud.

2.2. De eerste keer dat klager door aangeklaagde is misbruikt was in de eerste of tweede week dat klager zich op het internaat bevond. Klager was alleen en ontbloot in de badkamer toen aangeklaagde binnen liep. Aangeklaagde was gekleed maar had zijn broek naar beneden. Aangeklaagde duwde klager tegen de grond en probeerde klager anaal te verkrachten, hetgeen niet lukte. Wel is aangeklaagde op klager klaargekomen. Klager wilde tijdens het misbruik gillen maar aangeklaagde zei hem stil te zijn. Het was voor klager duidelijk dat hij ook nadien er met niemand over mocht spreken. Ook thuis heeft klager er nooit over durven spreken. Dit voorval in de badkamer heeft zich één keer voorgedaan.

2.3. De volgende keer dat klager door aangeklaagde is misbruikt, vond plaats op de slaapzaal. Klager was gekleed en bezig met het opmaken van zijn bed toen aangeklaagde hem plotseling van achteren benaderde. Aangeklaagde sprak lieve woordjes in het oor van klager terwijl hij tegen klager aanreed. Aangeklaagde kwam daarbij klaar. Dit heeft zich nadien nog meerdere keren (zo'n 10 tot 12 keer) in de slaapzaal voorgedaan, zowel 's ochtends als 's avonds.

2.4. Het misbruik vond ook 's nachts in de slaapzaal plaats. Aangeklaagde wenkte klager dan om naar het bed van aangeklaagde te komen achter een gordijn. Aangeklaagde wilde dan de blote billen van klager zien waarna hij klager verkrachtte. Dit misbruik vond steeds erg vlug plaats.

2.5. Tenslotte is klager tijdens een vakantie naar Arcen met de jongens van het internaat in de zomer van 1953 tenminste drie keer door aangeklaagde misbruikt. Ze sliepen in tenten. Aangeklaagde schoof dan de dekens weg van klager en kwam tegen hem aanliggen.

2.6. Eind december 1953 heeft klager het internaat [jongensinternaat] verlaten. Toen klager ongeveer 21 jaar oud was, is hij nog een keer terug gegaan naar het Internaat. Klager heeft toen zijn beklag gedaan bij Overste [naam] (die ten tijde van het misbruik ook de leiding had over het internaat). Overste [naam] heeft klager geantwoord dat aangeklaagde reeds weg was bij [jongensinternaat], maar voegde daar de vraag aan toe of klager het misbruik niet zelf had uitgelokt.

2.7. Het seksueel misbruik heeft grote invloed gehad op klagers leven. Klager had ten tijde van het misbruik recent zijn vader verloren en hij was weg uit zijn vertrouwde thuissituatie. Hij vond in aangeklaagde een vertrouwensfiguur, maar tegen een heel hoge prijs. Klager ondervindt nog dagelijks de gevolgen van het misbruik. Klager is rond zijn 18e jaar overspannen geraakt en afgekeurd voor militaire dienst. Ook is hij opgenomen geweest in een militair hospitaal. Hij kon tucht niet meer verdragen.

Klager kan zich moeilijk concentreren en is zeer kwetsbaar. Hij heeft moeite om met autoriteit om te gaan en hij heeft een angstige realiteitszin. Hij is afhoudend in relaties en is wantrouwend naar mannen in het algemeen en meer in het bijzonder naar homoseksuele mannen. Hij heeft het gevoel dat zijn karakter versplinterd is. Wel kan hij zich uiten in muziek.

2.8. Klager beoogt met deze procedure dat zijn klacht wordt erkend en dat hem excuses zullen worden aangeboden. Door het indienen van deze klacht hoopt klager er aan bij te dragen dat seksueel misbruik (maar ook anderssoortig misbruik zoals mishandelingen) in de toekomst voorkomen kunnen worden.

3. Het verweer

Aangeklaagde is overleden en kan geen weerwoord geven. Het Gezelschap Kruisvaarders heeft in zijn reactie gesteld dat uitgebreid onderzoek is verricht naar de levensloop van aangeklaagde. Het Gezelschap Kruisvaarders wijst er op dat aangeklaagde volgens de archieven (werkkaart van aangeklaagde) in de periode van oktober 1949 tot april 1953 niet werkzaam is geweest op [jongensinternaat]. In de periode daarvóór en in de periode ná april 1953 tot in 1957 was aangeklaagde wel in [jongensinternaat] werkzaam.

Voorts merkt het Gezelschap Kruisvaarders op dat er geen overste [naam] bekend is, maar wel een overste [naam], echter die was niet meer werkzaam op [jongensinternaat] toen klager 21 jaar oud was.

Tenslotte wijst het Gezelschap Kruisvaarders erop dat het internaat [jongensinternaat] nooit onder de juridische verantwoordelijkheid van het Gezelschap Kruisvaarders is gevallen.

Het Gezelschap Kruisvaarders concludeert dat geen aanwijzingen zijn gevonden voor een mogelijk seksueel misbruik maar dat er ook geen reden is om aan te nemen dat klager onwaarheid spreekt.

Het Bisdom -waaraan het gehele dossier door de Klachtencommissie op 12 januari 2012 voor een inhoudelijke reactie is voorgelegd - heeft volstaan met de mededeling dat het niet bekend is met de persoon van aangeklaagde.

4. De beoordeling

Ontvankelijkheid

4.1 De Klachtencommissie overweegt met betrekking tot de ontvankelijkheid van de klacht ambtshalve het volgende.

De klacht betreft seksueel misbruik gepleegd in 1953 door een aangeklaagde, die toen lid was van het Gezelschap Kruisvaarders en als broeder/zaalleider werkzaam was in het door de Stichting Johannes [jongensinternaat] beheerde jongensinternaat [jongensinternaat] te [plaats]. Uit de geschiedenis van het Gezelschap Kruisvaarders kan worden opgemaakt dat het door pater Jacques van Ginneken in 1922 opgerichte Gezelschap Kruisvaarders omstreeks 1952 in de RK Kerk als seculier instituut van gewijd leven is erkend. Aanwijzingen daartoe worden

door de Klachtencommissie ontleend aan website-informatie (Erasmusplein 7, 1996 nr 1 en Historici.nl, het repertorium van nederlandse zendings - en missiearchieven) en de Pius-almanak van 1952. Zo vermeldt de Pius-almanak dat de constitutie Provida Mater Ecclesia van 1947 de seculiere instituten als vorm van gewijd leven erkent en dat het Gezelschap Kruisvaarders in Nederland tot deze lekeninstituten gerekend wordt.

Voormelde pauselijke constitutie bepaalt overigens dat de seculiere instituten binnen de kerk worden opgericht op grond van een decreet van de diocesane bisschop (artikel V, PMV). Een dergelijk decreet bevindt zich niet bij de stukken. De Klachtencommissie neemt echter aan dat de aanduiding van het Gezelschap Kruisvaarders als seculier instituut in voormelde bronnen berust op door de samenstellers van die bronnen deugdelijk verricht onderzoek.

Op grond van de door het Bisdom bij brieven van 1 februari 2012 en 20 maart 2012 verstrekte informatie kan worden aangenomen dat het Gezelschap Kruisvaarders na een faillissement omstreeks 1940 opnieuw als stichting is opgericht, waarbij het diocees Haarlem zich nadrukkelijk akkoord heeft verklaard met de oprichtingsakte.

De statutenwijziging van 1991 vermeldt dat het Gezelschap Kruisvaarders als instelling van de RK Kerk in de zin van canon 114 van de Codex Iuris Canonici en van artikel VII van het Reglement van het RK Kerkgenootschap in Nederland als kerkelijke instelling door de bisschop van Haarlem is erkend in mei 1962. Dat zou kunnen betekenen dat het Gezelschap Kruisvaarders in 1952 nog niet officieel een seculier instituut was en daaraan nog een formeel gebrek kleefde. Dit doet naar het oordeel van de Klachtencommissie niet af aan het feit, dat in 1952 het Gezelschap Kruisvaarders binnen de RK Kerk in ieder geval materieel als seculier instituut werd beschouwd.

Overigens wordt er in voormelde brieven van het Bisdom (onder verwijzing naar de website Erasmusplein) ook vanuit gegaan dat het Gezelschap Kruisvaarders reeds in 1952 was opgericht als seculier instituut.

Voor de toepassing van het Procedurereglement wordt het Gezelschap Kruisvaarders door de Klachtencommissie dan ook aangemerkt als een in 1952 bestaande kerkelijke instelling, seculier instituut van gewijd leven, en valt het daarmee onder artikel 6.1 van het Procedurereglement (oud) respectievelijk artikel 1.1 sub d van het Procedurereglement.

4.2. Vervolgens rijst de vraag aan welke kerkelijke gezagsdrager het advies van de Klachtencommissie dient te worden uitgebracht.

Het Procedurereglement kent als kerkelijke gezagsdragers alleen de diocesane bisschop, de militair ordinaris en de overste van het bij de KNR aangesloten instituut van gewijd leven. Het Gezelschap Kruisvaarders heeft zijn eigen in statuten vastgelegde constitutie, waarbij er geen sprake is van een directe gezagsrelatie met de bisschop, maar wel van een verantwoordingsplicht ten opzichte van de bisschop van Haarlem. Ook canoniekrechtelijk valt het instituut onder de diocesane bisschop van Haarlem (thans Haarlem-Amsterdam). De Klachtencommissie is dan ook van oordeel dat het advies dient te worden uitgebracht aan de bisschop van Haarlem-Amsterdam.

Het is niet gebleken dat klachten wegens seksueel misbruik gepleegd door leden van seculiere instituten van gewijd leven bewust buiten toepassing van de Procedure zijn gelaten en dat - nu het Procedurereglement niet voorziet in een advisering aan het bestuur van het instituut - het er voor dient te worden gehouden dat het advies wordt uitgebracht aan de bisschop die het instituut destijds (materieel) heeft erkend en aan wie het instituut verantwoording verschuldigd was, in casu de bisschop van Haarlem (thans Haarlem-Amsterdam).

4.3. Van toepassing is de Procedure bij klachten van seksueel misbruik (verder: de Procedure). Volgens artikel 2.1 van de Procedure (geldend bij indiening van de klacht) moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij een ander onder dwang of in een afhankelijkheidssituatie seksuele handelingen moet uitvoeren of ondergaan, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden, waardoor

de geestelijke en/of lichamelijke integriteit wordt geschonden. Onder dwang kan onder meer begrepen worden: fysiek geweld of de dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage.

4.4. Niet ter discussie staat dat de door klager gestelde feiten moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van artikel 2.1 van de Procedure.

Gegrond/Ongegrond

4.5. Er zijn meer dan zestig jaar verstreken sedert de feiten die klager aangeklaagde verwijt zich hebben afgespeeld. Alleen al door het overlijden van aangeklaagde zijn deze feiten niet meer in detail te onderzoeken. Voor de Klachtencommissie is aannemelijk geworden dat klager tijdens zijn verblijf op het internaat [jongensinternaat] vanaf eind april 1953 door aangeklaagde seksueel is misbruikt, te weten dat aangeklaagde vele malen (naar schatting 10 tot 15 keer) met zijn blote penis tegen de blote billen van klager heeft aangereden en zich daarbij heeft bevredigd.

4.6. De Klachtencommissie is hiervan overtuigd geraakt door de wijze waarop klager zijn verhaal heeft verteld. Daarnaast ondersteunt een zevental verklaringen de klacht van klager waaronder de verklaringen van een aantal vrienden die klager al decennia kennen, zijn zussen, en zijn partner. Uit deze verklaringen blijkt dat klager hen reeds jaren geleden (veelal reeds tientallen jaren geleden) heeft verteld over seksueel misbruik dat hem op [jongensinternaat] is overkomen. In de verklaringen wordt melding gemaakt van [jongensinternaat], en in een van de verklaringen wordt de naam van aangeklaagde genoemd.

4.7. Seksueel misbruik voor eind april 1953 wordt niet aannemelijk geacht, gelet op het aan de werkkaart van aangeklaagde te ontleen bewijs dat aangeklaagde toen niet op het internaat [jongensinternaat] werkzaam was.

Voorts acht de Klachtencommissie onvoldoende bewijs geleverd om aan te nemen dat klager -zoals door hem gesteld- verkracht is. Verkrachting is een zeer zware aantijging waarvoor in de bewijsverklaringen van de hiervoor genoemde derden, waarin niet over verkrachting wordt gesproken, onvoldoende steun wordt gevonden.

Tenslotte wordt het door klager gestelde misbruik tijdens een vakantie in [plaats], te weten het door aangeklaagde in de tent tegen hem aanliggen, wegen het ontbreken van de benodigde details, niet als seksueel misbruik aangemerkt.

4.8. Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagde met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidssituatie hoogst kwalijk is geweest. Klager was ten tijde van de aanvang van het misbruik pas 13 jaar oud. Aangeklaagde was voor hem een vertrouwenspersoon.

4.9. Gelet op het feit dat aangeklaagde is overleden kunnen tegen hem geen maatregelen meer worden genomen. Daarom zal de Klachtencommissie zich bij haar advisering richten op de vermindering van het leed dat klager is aangedaan en de Bisschop van Haarlem-Amsterdam vragen het leed van klager te erkennen en oprecht spijt te betuigen.

4.10. Over een eventueel verzoek van klager om financiële vergoedingen kan de Klachtencommissie niet adviseren. Dit behoort niet tot haar taak. Bij een gegronde verklaring van de klacht door de Bisschop zal klager zich voor het verkrijgen van schadevergoeding dienen te wenden tot de Compensatiecommissie.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de Bisschop van Haarlem-Amsterdam de klacht zoals door de Klachtencommissie in 4.5 aannemelijk geacht, gegrond en voor het overige ongegrond te verklaren.

Dit advies is vastgesteld op 8 oktober 2012 door mr. H.J. Schepen, voorzitter, Mr. P.A. Schaafsma en Zr. J.G.M. Verwijs, leden, bijgestaan door mr. E.B. Schaafsma-van Campen, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Op grond van art. 16.4 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de de Bisschop en aan klager verzonden.

Op grond van art. 18.1 van de Procedure stelt de Bisschop binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klager schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die hij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.

Op grond van art. 18.2 van de Procedure geeft de Bisschop daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van art. 18.3 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de Bisschop.